

1

De spitse moerasslak (*Viviparus contectus*) kruipt rond op de bodem. Het lichaam van deze slak is bezaaid met oranjegele vlekjes. Het gefotografeerde exemplaar is een wijfje, waarvan beide tentakels even lang zijn. Bij het mannetje is de rechtertentakel duidelijk korter dan de linker (zie fig. 47, blz. 71) (onderwateropname Milligenkolk, tussen Zwolle en Hasselt, Overijssel).

2 (links)

Onderwaterbodem bezaaid met jenkins' waterhorentjes (*Potamopyrgus antipodarum*) (onderwateropname Groene Heuvels, Bergharen).

3 (rechts)

Een grote diepslak (*Bithynia tentaculata*) toont zijn met oranjegele vlekjes bezaaide lichaam (onderwateropname, Duinigermeer, zijmeer Giethoornse meer).

4

Sommige slakkensoorten zitten graag op een detritusrijke bodem, zoals de vijverpluimdrager (*Valvata piscinalis*), links en de grote diepslak (*Bithynia tentaculata*), rechts (Duinigermeer, onderwateropname).

1-3 het paringsgedrag

1

Het 'omcirkelen', waarbij de als mannetje fungerende slak tegen de klok in over de schelp van het als vrouwtje optredende dier kruipt.

2

De posities worden gekozen en de uitstulping van het penis-complex begint.

3

De feitelijke paring, waarbij de penis in de vagina gebracht is.

4

Het begin van het leggen van de eieren.

1
Gewone poelslak (*Lymnaea stagnalis*) eet de rotte meeldraden van een vrucht van de gele plomp (*Nuphar lutea*) (onderwateropname).

2
De ovale poelslak (*Radix ovata*) heeft een grijskleurig lichaam waarop verspreide gelige pigmentvlekjes voorkomen (onderwateropname Ruinerwold).

3
Een oorvormige poelslak (*Radix auricularia*) toont de lijn van zwarte pigmentvlekjes op de mantelrand langs de schelprand, een duidelijk kenmerk van deze soort.

4
Vooraanzicht van de oorvormige poelslak (*Radix auricularia*) toont de talrijke donkere pigmentvlekjes die over het gelige lichaam verspreid zijn. Met behulp van dit kenmerk kunnen oorvormige poelslakken gemakkelijk van ovale poelslakken onderscheiden worden (onderwateropname Ruinerwold).

1 (links)

De bron-blaashoren (*Physa fontinalis*) toont de vinger-vormige mantelflappen die als accessoirische kieuwen dienen bij deze longslak. De flappen worden om de schelp gelegd als het dier kruipt (onderwateropname Ruinerwold).

2 (links)

De gekielde schijfhoorn (*Planorbis carinatus*) is o.a. te herkennen aan de duidelijke kiel rond de schelp en de oranje-rood gekleurde tentakels die sterk afsteken ten opzichte van het donkerder lichaam.

3 (links)

De posthorenslak (*Planorbarius corneus*) met borstelwormen (*Chaetogaster limnaei*), te zien als witte draadjes. Deze wormen zijn commensalen van zoetwaterslakken en leven van het afval van de slakkenmaaltijd. Er bestaan echter ook parasitaire vormen van deze soort (onderwateropname Ruinerwold).

4 (rechts)

Vegetatie in een sloot met een rijke slakkenfauna, waaronder de posthorenslak (*Planorbarius corneus*) (onderwateropname Oude Wetering).

De gewone zwanenmossel
(*Anodonta cygnea*) in het Naardermeer (onderwateropname).

1

2

3

4

5

6

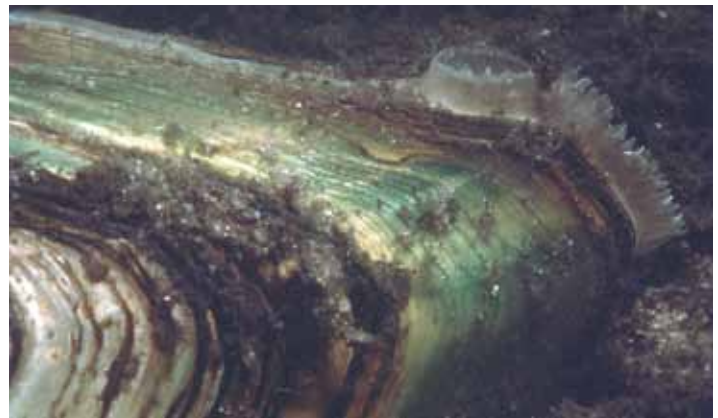
Sifo's van najaden: links van achteren, rechts van opzij gezien. Bij *Anodonta anatina* (6) worden vanuit de uitstroomopening enkele glochidiën uitgestoten. 1-6 uit Ruinerwold, 7 uit het Naardermeer.

1, 2 Schildersmossel (*Unio pictorum*)

3, 4 Bolle stroommossel (*Unio tumidus*)

5, 6 Vijvermossel (*Anodonta anatina*), let op het verschil met *A. cygnea*!

7 Gewone zwanenmossel (*Anodonta cygnea*)

7

1 (links)
Kluwen van driehoeksmosselen (*Dreissena polymorpha*) rond een kieselsteentje. De mosselen vestigen zich met behulp van byssusdraden ook op elkaar. De jonge dieren tonen een duidelijke zigzagtekening op de schelp (plas Groene Heuvels Bergharen).

2 (midden)
Volwassen driehoeksmossel (*Dreissena polymorpha*). Bij volwassen driehoeksmosselen is het zigzagpatroon op de schelp meestal verdwenen. Bij driehoeksmosselen is de instroomsifo kort (vergelijk 3, *Mytilopsis*) (onderwateropname, Willemsvaart bij Zwolle).

3 (links onder)
De brakwatermossel (*Mytilopsis leucophaeata*) toont dat hij zijn instroomsifo ver kan uitstrekken (exemplaar uit Noordzeekanaal bij Velsen).

4 (rechts onder)
Mosselmonitor voor het volgen van klepbewegingen van acht mosselen. Duidelijk zijn de sensoren op de kleppen te zien die de klepbeweging registreren. Zie Hoofdstuk 4 (blz. 38, 40).

1 (links boven)

De aziatische korfmossel (*Corbicula fluminea*) komt vooral in de rivieren op grof zand voor. Duidelijk zijn de instroomopening met de lange papillen en de uitstroomopening te zien (exemplaar uit de rivier de Waal).

2 (rechts boven)

Drooggevalle rivierkribvak met lege schelpen van korfmossels (*Corbicula fluminea* en *C. fluminalis*).

3 (midden)

De gewone hoornschaal (*Sphaerium corneum*) toont de sifo's (in- en uitstroomopeningen) en de voet, waarmee ze zelfs actief in de vegetatie omhoog kunnen kruipen (exemplaren afkomstig van een slootje bij Belfeld).

4 (onder)

Najaden verzamelen langs de Linge voor populatie-onderzoek. Hier komen hoge dichtheden voor van de schildersmossel (*Unio pictorum*) en vijvermossel (*Anodonta anatina*).

1 (links boven)

De grote rivieren bieden aan zoetwatermollusken verschillende biotopen, zoals stenen (de kribben) waarop o.m. de frygische muts (*Ancylus fluviatilis*) leeft, en zand waarin grote en kleine mossels (Unionidae, Corbiculidae en Sphaeriidae) leven.

2 (rechts boven)

Stenige oever van het brakke Noordzeekanaal. Op deze stenen bevindt zich een brakwatergemeenschap met de brakwatermossel (*Mytilopsis leucophaeata*), jenkin's waterhorentje (*Potamopyrgus antipodarum*) en de brakwaterzeepok (*Balanus improvisus*).

3 (midden)

De Geul bij Partij (Limburg). In dergelijke snelstromende heuvelandbeken komen maar weinig soorten zoetwatermollusken voor. Karakteristiek is de frygische muts (*Ancylus fluviatilis*). In luwe bochten komen daar soorten bij die zich bij enige stroming kunnen handhaven, maar meer karakteristiek zijn voor langzaam stromend of stilstaand water.

4 (onder)

Het Broekhuizerbroek (Limburg): een stilstaande dode rivierarm met een rijke molluskenfauna.

1

Het Grote Meer van het Naardermeer. Het Naardermeer is zeer rijk aan zoetwatermollusken, waaronder zeldzame soorten.

2

Een veld van de gele plomp (*Nuphar lutea*) in het Duingermeer. Op de onderzijde van de drijfbladeren kan men een groot aantal soorten slakken en hun eikapsels aantreffen. Men vindt hier vooral kleine soorten en juvenielen van grote soorten. Typisch is o.m. het kapslakje *Acroloxus lacustris*.

3

Een krabbenscheervegetatie (*Stratiotes aloides*) is vaak zeer rijk aan zoetwaterslakken, waaronder *Myxas glutinosa* en *Anisus vorticulus*. De talrijkste soorten zijn *Acroloxus lacustris*, *Bithynia tentaculata* en *B. leachii*. Er komen gemiddelde dichtheden van 139 slakken per m² plantenoppervlak voor. Ze leven hier van draadalg, epifytische kiezelwieren en afstervend plantenweefsel. De grote rijkdom aan soorten kan o.m. verklaard worden door de bescherming die de planten bieden tegen met name planten- en slakkenetende vissen (zie ook Hoofdstuk 4: Watertypen).

De krabbenscheer verdedigt zich tegen deze vraat met stekels langs de randen van de bladeren. Zo vinden tevens de slakken die kwetsbaar zijn voor predatie door vissen hier een veilige plek.

4

Krabbenscheer (*Stratiotes aloides*) bevat één van de rijkste slakkenfauna's (sloot bij Kampen, onderwateropname).

1

Broekse Wielen, een zwakgebufferde ondiepe plas met een typische zachtwatervegetatie in een oud rivierduincomplex bij Grave (Noord-Brabant). De slakkenfauna in deze plas bestond in 1995 uit 13 soorten (in volgorde van afnemende dichtheid): *Radix ovata*, *Gyraulus albus*, *Valvata piscinalis*, *Lymnaea stagnalis*, *Bithynia tentaculata*, *Bathymphalus contortus*, *Physa fontinalis*, *Planorbis carinatus*, *Acroloxus lacustris*, *Planorbarius corneus*, *Myxas glutinosa*, *Viviparus coniectus*, *Planorbis planorbis*.

2

De Banen, een zwak gebufferd voedselarm ven met een karakteristieke vegetatie bij Nederweert. De bodem van deze vennen bestaat uit een dun laagje zandig veen. Dit is een ven met grote waterstandsschommelingen tussen zomer en winter.

Tijdens een inventarisatie in 1995 werden hier negen soorten slakken aangetroffen (in volgorde van afnemende dichtheid): *Planorbis planorbis*, *Gyraulus albus*, *Segmentina nitida*, *Radix ovata*, *Ferrissia wautieri*, *Planorbarius corneus*, *Potamopyrgus antipodarum*, *Bathymphalus contortus*, *Physa fontinalis*.

3 (links)

Rietstengels vertonen onder water een rijke aangroei van algen die goed voedsel vormen voor allerlei slakkensoorten. De rietstengels vormen tevens een goed substraat voor de eikapsels en voor de vestiging van jonge driehoeksmossels (*Dreissena polymorpha*) (Ruinerwold, onderwateropname).

4 (boven)

Kwelplas in het duingebied Meijendel. De fauna omvat o.a. *Valvata piscinalis*, *Lymnaea stagnalis*, *Radix ovata*, *Gyraulus albus*, *G. laevis*, *G. crista* en *Musculium lacustre*.

Valvata piscinalis, *Lymnaea stagnalis*, *Radix ovata*, *Stagnicola palustris*, *Physa fontinalis*, *Anisus vortex*, *A. vorticulus*, *Bathymophalus contortus*, *Gyraulus albus*, *Planorbis carinatus*, *P. planorbis*, *Planorbarius corneus*, *Musculium lacustre*, *Sphaerium corneum* en *Pisidium*-soorten.

3 (midden)

Kranswier (*Chara spec.*) in een heldere poldersloot (Oudeland van Strijen, Zuid-Holland).

4 (onder)

Sloot met een rijke onderwatervegetatie met vele dunwandige slakken zoals poelslakken en schijfhorenslakken (sloot bij Zalk, onderwateropname).

